

Γράφει η **Βάσω Κορδαλή**

Στην επιστημονική βιβλιογραφία, αλλά και στην κοινωνική συλλογιστική γίνεται κατά κόρον σύνδεση του φαινομένου της διαφθοράς με οικονομικούς όρους, δηλαδή εμφάνισής του σε περιπτώσεις επίσπευσης υποθέσεων με τον τρόπο που επιθυμούν συγκεκριμένες ομάδες του κοινωνικού συνόλου, οι οποίες χαρακτηρίζονται από ισχυρή οικονομική και κοινωνική δύναμη. Έννοιες που χαρακτηρίζουν αυτό το φαινόμενο είναι ‘μίζες’, ‘ξέπλυμα μαύρου χρήματος’, ‘δωροδοκία’, ‘φακελάκι’, ‘παροχή χρημάτων κάτω από το τραπέζι’. Η οικονομική διαφθορά περιορίζεται σε συγκεκριμένο αριθμό ατόμων. Ωφελείται κατά βάση ο δέκτης των οικονομικών ανταλλαγμάτων. Εδώ εντάσσονται πολιτικοί, ιδιοκτήτες μέσων μαζικής ενημέρωσης και σε δευτερεύοντα βαθμό ανώτερα και μεσαία στελέχη δημόσιων οργανισμών. Η εξέταση της διαφθοράς με οικονομικούς όρους έχει καταστήσει κοινότητα και τις περισσότερες φορές γίνεται για να εντείνει τη δύναμη των άγριων ενστίκτων ομάδων του πληθυσμού, οι οποίες αδιάκριτα εξομοιώνουν τους οικονομικούς μεγαλοκαρχαρίες που ξεπουλούν το δημόσιο πλούτο για να αποκομίσουν ιδιοτελή συμφέροντα με τα ‘κατώτερα’ στελέχη ενός δημόσιου οργανισμού στα οποία ένας πολίτης προσφέρει ένα δώρο σε είδος και μειωμένης οικονομικής αξίας, προκειμένου να τον ευχαριστήσει, διότι παρά τις συμπληγάδες της ιεραρχικής διάρθρωσης της ‘υπηρεσίας’ κατάφερε να ολοκληρώσει ένα δίκαιο αίτημά του.

Στην παρούσα ανάλυσή μας θα εστιάσουμε στην ηθική και την ανθρώπινη διαφθορά. Η ηθική διαφθορά αναδύεται μέσα από την καθημερινή συμπεριφορά των μελών μιας δημόσιας οργάνωσης. Η κατοχή των αποκαλούμενων θέσεων ευθύνης αποτελεί την κύρια αιτία ανταγωνισμών μεταξύ των προσώπων. Ανταγωνισμοί, οι οποίοι οφείλονται σε τεχνητές διαφοροποιήσεις μεταξύ διαφόρων κατηγοριών εργαζομένων στον ίδιο διοικητικό οργανισμό δημιουργούν μία εχθρική ατμόσφαιρα την οποία ενδυναμώνουν και συντηρούν πρόσωπα που δεν διαθέτουν τα τυπικά προσόντα που διαθέτουν άλλοι. Επομένως, οι άλλοι μετατρέπονται σε εχθρούς που πρέπει να εξοντωθούν και η όλη διαμάχη μεταφέρεται σε επίπεδο διαπροσωπικών σχέσεων και όχι στο πεδίο εφαρμογής του ιεραρχικού μοντέλου οργάνωσης και διοίκησης που αποτελεί τον κανόνα διάρθρωσης των κρατικά οργανωμένων κοινωνιών. Οι συνέπειες της ηθικής διαφθοράς δεν εξαντλούνται στον εσωτερικό χώρο μιας δημόσιας

οργάνωσης. Επεκτείνονται στο σύνολο της κοινωνίας. Εδώ, συναφής είναι η έννοια της συλλογικής ευθύνης, η οποία δίνει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα στην ανθρώπινη διαφθορά. Με τη συλλογική ευθύνη το άτομο μεταθέτει την ατομική του ευθύνη σε άλλα πρόσωπα. Και εάν πρέπει κάποιος να τιμωρηθεί, στα πλαίσια της τιμωρητικής διαδικασίας ο φυσικός και ο ηθικός αυτουργός μπερδεύονται σκόπιμα. Πώς μεταφράζεται αυτό το συμπέρασμα στη σημερινή συγκυρία; Η οικονομική κρίση γίνεται μία έννοια που παραπέμπει στην ηθική κρίση, η οποία είχε επέλθει χρόνια τώρα στην ελληνική κοινωνία, αλλά δεν είχε ακόμη αναδυθεί. Δεν αντιμετωπίζεται ως ένα τεχνητό κατασκεύασμα, στα πλαίσια του παγκόσμιου καπιταλισμού, όπως υλοποιείται μέσω των διεθνών οίκων αξιολόγησης των εθνικών οικονομιών, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Η συλλογική ευθύνη μετατρέπει τους ανθρώπους σε πομπούς και δέκτες ενοχών που στην πραγματικότητα εκπορεύονται από τους πιο πάνω υπερεθνικούς θεσμούς και τους προστάτες τους. Ως αποτέλεσμα, όλοι φταίνε, ο ένας βλέπει τον διπλανό του ως υπαίτιο των δεινών του και χαφιά σε μία γραμμική και αμφίδρομη σχέση. Από δω διαμορφώνονται και τα στοιχεία-σπέρματα της τιμωρίας. Κατασκευάζεται το μαύρο πρόβατο που είναι ο λαός, το οποίο πρέπει να 'θυσιαστεί', προκειμένου να σωθούν οι 'υγιείς οικονομικές δυνάμεις του τόπου', μιας που αυτός είναι ο κύριος υπεύθυνος των δεινών που υφίσταται η χώρα. Η κατασκευή του 'αποδιοπομπαίου τράγου', που είναι ο λαός χρησιμοποιείται για να ενοποιήσει τα μέλη της κοινωνίας. Τα άτομα που αποτελούν το λαό είναι ταυτόχρονα ίδιοι με τα υπόλοιπα μέλη του κοινωνικού συνόλου, αφού ως φυσικά όντα ζουν και αναπνέουν τον ίδιο αέρα, αλλά και διαφορετικοί. Αυτή η διαφορετικότητα είναι που τους κάνει να υποστούν τις συνέπειες των πράξεών τους. Ένας τίθεται στο περιθώριο, που είναι οι άνεργοι και οι εργαζόμενοι με τους πενιχρούς μισθούς, ενώ οι υπόλοιποι που έχουν προκαλέσει τις αιτίες των ευθυνών βιώνουν την αυτοκάθαρση. Έτσι, το αίτιο αποκρύπτει το αιτιατό. Δηλαδή αφού τόσα χρόνια ήσουν ο καταναλωτής, ενδιαφερόμενος μόνο για την ατομική σου ευχαρίστηση δικαίως υφίστασαι το αποτέλεσμα των πράξεών σου. Όμως, η κατανάλωση ως οικονομικός όρος δεν προσδιορίζεται στη σημερινή κοινωνία από τις πραγματικές ανάγκες των ατόμων. Ο ατομικιστικός ωφελιμισμός μετατρέπει τα άτομα σε απομονωμένους και διασωληνωμένους δέκτες και αποστολείς έμμεσων μηνυμάτων. Η ανθρωπιά η οποία χάθηκε παίρνει άλλη μορφή, εκείνη της φιλανθρωπίας. Πρόσωπα που έχασαν την ανθρωπιά τους συμμετέχουν εθελοντικά στο στήσιμο και οργάνωση κοινωνικών παντοπωλείων ή σε φιλανθρωπικούς εράνους. Η υποκρισία είναι ακόμη μεγαλύτερη, διότι ενώ όλα τα παραπάνω επικυρώνονται με νομοθετικές διατάξεις που έχουν την πηγή τους σε παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνεται η εντύπωση στην κοινωνία ότι η εθελοντική προσφορά σε φιλανθρωπικά δρώμενα αποτελεί προϊόν ίδιας πρωτοβουλίας και φιλότιμης προσπάθειας. Αναφέρουμε, για παράδειγμα, το νόμο 4071/2012, «Ρυθμίσεις για την τοπική ανάπτυξη, την αυτοδιοίκηση, την αποκεντρωμένη διοίκηση. Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/50/EK», με βάση

τον οποίο τα κοινωνικά παντοπωλεία στηρίζονται σε δωρεές και χορηγίες. Ως συμπέρασμα, η φτώχεια γίνεται διαχειρίσιμη μέσω επιχειρηματικών κύκλων, οι οποίοι απαιτούν και τον ανάλογο σεβασμό. Μ' αυτό τον τρόπο διαιωνίζεται το ισχύον σύστημα κοινωνικής ενσωμάτωσης.

Ειδική μορφή διαφθοράς αποτελεί η περίπτωση ατόμων στα οποία ταυτίζεται η ιδιότητα του κυβερνητικού συνδικαλιστή και του ιεραρχικώς 'προϊσταμένου'. Λέμε ειδική, διότι τα άτομα στα οποία αναφερόμαστε διαπλάθουν και εξωτερικεύουν μία εικόνα τους η οποία έρχεται σε αντίθεση με τις συνέπειες του ρόλου που παίζουν. Έτσι, ενώ από τη μία πλευρά εισπράττουν θετικά την ανταγωνιστική διάρθρωση των εργασιακών χώρων, η οποία αποτυπώνεται στη συμπεριφορά τους απέναντι στους εργαζομένους-συναδέλφους, παράλληλα υιοθετούν και μία στάση προστασίας των εργασιακών συμφερόντων. Είναι σοβαρά τα κρούσματα πρώην και νυν συνδικαλιστών που συναινούν στις προβλέψεις του νέου πειθαρχικού δικαίου για έλεγχο της παρουσίας και συμπεριφοράς των εργαζομένων εντός και εκτός υπηρεσίας.

Παραδείγματα αυτής της ανήθικης συμπεριφοράς αποτελούν ο έλεγχος των ωρών προσέλευσης και αποχώρησης, η άρνηση υπογραφής αδειών, ακόμη και η άσκηση ελέγχου στο περιεχόμενο των αδειών. Επίσης, η συναίνεση στα ηλεκτρονικά συστήματα παρακολούθησης της τήρησης του ωραρίου. Αυθαίρετες πρακτικές που υλοποιήθηκαν με την εφαρμογή του πρώτου μνημονίου, όπως η επέκταση του ωραρίου, ο περιορισμός των αναρρωτικών αδειών και η κατάργηση της μηχανογραφικής άδειας δεν εντάσσονται στη συνδικαλιστική τους κριτική, προφανώς για να μη δυσαρεστήσουν τα αφεντικά τους. Επομένως, οι πύρινοι, αγωνιστικοί λόγοι σε συνελεύσεις είναι απατηλή εικόνα για το πραγματικό προφίλ τους. Ακόμη και οι ανακοινώσεις που δημοσιοποιούν δηλώνουν ότι αποτελούν μέλη, μάλλον, επιστημονικών συλλόγων παρά συνδικαλιστικών οργάνων. Για παράδειγμα, αναφερόμενοι στο επίμαχο ζήτημα του 2014, το οποίο θα μας απασχολήσει και το επόμενο διάστημα, την αξιολόγηση στο δημόσιο τομέα, οι καθεστωτικοί συνδικαλιστές πρότειναν ένα άλλο σύστημα αξιολόγησης δίκαιο και ισότιμο διότι το παρόν παραβιάζει την αξιοκρατία, την αρχή της αναλογικότητας, γίνεται χωρίς προσδιορισμό περιγραμμάτων θέσεων και καθηκόντων για την κάθε θέση και τελικά υπονομεύει την υπηρεσιακή εξέλιξη. Μιλούν για την 'αξιοκρατία' αυτοί οι οποίοι έχουν μετατρέψει την ισότιμη κατανομή των κοινωνικών παροχών προς όλους σε ιδιαίτερες ατομικές παροχές πελατειακού χαρακτήρα, όπου πρόσβαση σε αυτές έχουν μόνο όσοι εγγράφονται στα τοπικά κομματικά όργανα παρακάμπτοντας όλους τους υπόλοιπους. Ποιο θα είναι αυτό το ισότιμο σύστημα αξιολόγησης στο δημόσιο τομέα; Ποια είναι η αιτιολογία για την αξιολόγηση; Για την κυβέρνηση Ν.Δ.-ΠΑ.ΣΟ.Κ φανερός στόχος, ως αποτέλεσμα της υποχρεωτικής ένταξης των εργαζομένων σε ποσοτικές υποκατηγορίες, ήταν οι απολύσεις. Για την κυβέρνηση ΣΥ.ΡΙΖ.Α.-ΑΝ.ΕΛ, η απόδοση της οργανικής μονάδας στην οποία ανήκει ο εργαζόμενος, στα πλαίσια

των στόχων της κυβερνητικής πολιτικής, που δεν είναι ακηδεμόνευτη καθώς πρέπει να κινείται εντός των συμφωνιών που υπέγραψε η κυβέρνηση. Το αποτέλεσμα και στις δύο περιπτώσεις κυβερνητικών συνασπισμών είναι το ίδιο. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε σύνδεση της αξιολόγησης με την ανεργία. Στη δεύτερη περίπτωση, σύνδεση της αξιολόγησης με ένα διαρκή μηχανισμό κινητικότητας, επίσης, σύνδεσή της και με το νέο μισθολόγιο, πυρήνας του οποίου θα είναι η πτωτική πορεία του μισθολογικού κόστους σε σχέση με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν(ΑΕΠ) μέχρι το 2019. Και αν αναλογιστούμε ότι από το 2010 και εντεύθεν το ΑΕΠ σημειώνει μία κλιμακωτή μείωση από χρόνο σε χρόνο, αυτό μεταφράζεται σε συνεχή κατρακύλα των μισθών. Από δω μπορεί να συναχθεί ως λανθάνων στόχος και η απόλυση εργαζομένων, προκειμένου να εξασφαλιστεί το περιβόητο πρωτογενές πλεόνασμα. Κρίνοντας από την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας(έχοντας υπόψη και την ελάχιστη αύξηση που σημειώθηκε στη μείωση του ΑΕΠ το πρώτο τρίμηνο του 2014 σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013) δεν χρειάζεται να προσθέσουμε ότι μία ενδεχόμενη αύξηση του ΑΕΠ δεν θα αξιοποιηθεί για την ενίσχυση των παροχών προς τις βασικές κοινωνικές δομές, όπως είναι η υγεία και η παιδεία αλλά θα διοχετεύεται ως ένεση για την εξυπηρέτηση του τεχνητού χρέους. Επομένως, οι συνέπειες από την ακολουθητέα πολιτική και των δύο κυβερνητικών συνασπισμών είναι ανταγωνισμοί μεταξύ των εργαζομένων, φοβία για το πού θα βρίσκονται επαγγελματικά την επόμενη ημέρα, παθητική κατηγοριοποίηση και φτωχοποίησή τους. Τίθενται τα ερωτήματα: Είναι χρήσιμη η αξιολόγηση; Γιατί αυτός ο όρος έχει θετική χροιά στην κοινωνία; Απαντούμε: Όσο χρήσιμη και αποτελεσματική είναι η αξιολόγηση των μαθητών άλλο τόσο χρήσιμη είναι η αξιολόγηση των εργαζομένων. Και εξηγούμε: Θετικά θα αξιολογηθεί ο μαθητής που δεν εκφράζει τις απορίες που ενδεχομένως έχει και δεν τις εξωτερικεύει για να μην ενταχθεί στους 'ανεπαρκείς' μαθητές, αποστηθίζει το μάθημα και έτσι η πραγματική-ολοκληρωμένη γνώση που στοιχειοθετείται και από την αμφισβήτηση της κυρίαρχης άποψης εξοστρακίζεται, με αποτέλεσμα τη δόμηση πειθήνιων ατόμων για τη διαιώνιση του υπάρχοντος καθεστώτος της ανισότητας, το οποίο καθαγιάζεται μέσα από την κολυμπήθρα του σχολείου. Παράλληλα, όταν ως σκοπός της εργασίας τίθεται η αξιολόγηση και ο εργαζόμενος εποπτεύεται κάθε στιγμή για το ποια είναι η απόδοσή του ποσοτικά και ποιοτικά τότε παύουν να έχουν προτεραιότητα οι πραγματικές κοινωνικές ανάγκες, οι οποίες αναπροσαρμόζονται αναλόγως των αναγκών των εκάστοτε κρατούντων(πολιτικών και επιχειρηματικών κύκλων) και αντικαθίστανται από τις απαιτήσεις των αποικιοκρατών-δανειστών(αρκεί να αναφερθούμε ενδεικτικά στη διαφοροποίηση ανάμεσα στα λειτουργικά κενά των σχολείων και σε εκείνα που καλύπτονται). Επιπροσθέτως, η συνεργασία εξαφανίζεται, αντίθετα εισχωρούν φαινόμενα ανταγωνισμού, ναρκισσισμού και χαφιεδισμού. Τα παραπάνω σχετίζονται και με την απομόνωση του εργαζομένου μέσω του ελέγχου της ατομικής του απόδοσης στα πλαίσια εφαρμογής των όρων της ατομικής στοχοθεσίας, όπως την προτάσσει το νέο σύστημα

αξιολόγησης πιστό στα πρότυπα των τεχνικών πρακτικών και οδηγιών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης(ΟΟΣΑ), των δανειστών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι κλακαδόροι της αξιολόγησης δεν θέτουν το καίριο ερώτημα: Είναι ουδέτερη η αξιολόγηση; Είναι αντικειμενική; Όχι βέβαια. Απλώς, ποσοτικοποιεί τις ικανότητες και δεξιότητες των ατόμων. Εισάγει δείκτες για την καταμέτρηση της 'αξίας' των προσώπων: οι κατηγορίες των 'έξυπνων', 'χαζών', 'ανώτερων', 'κατώτερων' εξάγονται από το κυρίαρχο πολιτικό σύστημα, με βάση κριτήρια που θέτει το ίδιο. Η γνώση και η αξιοκρατία περιορίζονται σε ό,τι επιθυμούν οι εξουσιάζοντες και η περαιτέρω γνώση ή η αμφισβήτηση της κυρίαρχης άποψης για τη γνώση και την αξιοκρατία φιμώνονται, ενώ όποιος συμμετέχει στην κριτική της κυρίαρχης ιδεολογίας εξοστρακίζεται ως 'άχρηστος'. Προφανώς διαφεύγει από τους σχεδιαστές της ποσοτικής απόδοσης ότι στο δημόσιο δεν μπορεί πρακτικά να ακολουθηθεί η τεϋλοριανή μέθοδος λειτουργίας των κοινωνικών δομών σε αλυσίδα παραγωγής. Είναι σα να ταυτίζουμε τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς στα σχολεία ή το ιατρικό, νοσηλευτικό και διοικητικό προσωπικό στα νοσοκομεία με τυποποιημένα προϊόντα έτοιμα για κατανάλωση, όπως είναι τα παγωτά και τα γιαούρτια.

Το κυρίαρχο διοικητικό σύστημα της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας στηρίζεται στην ιεραρχική διάρθρωση των θέσεων και την ιεραρχία των προσώπων. Οι 'ανώτεροι' υπάρχουν, διότι οι 'κατώτεροι' αποδέχονται την κατωτερότητά τους. Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Κυριαρχούν τα ιδιοτελή συμφέροντα σε κάθε όψη της κοινωνικής και προσωπικής διαβίωσης των ατόμων. Από δω εκμαιεύεται εύκολα η απάντηση στο ερώτημα γιατί, ενώ οι καταπιεζόμενοι βλέπουν να συνθλίβονται οι αποδοχές τους, να αυξάνονται οι ώρες εργασίας τους, να μην μπορούν να διαχειριστούν τα δάνειά τους, αυτοί σκύβουν όλο και περισσότερο το κεφάλι στις απαιτήσεις κατασκευασμένων ηγετών και εξακολουθούν να στηρίζουν τα συστημικά και αρχηγικά πολιτικά κόμματα.

Αντιθέτως, η μελλοντική κοινωνία των πραγματικών ίσων ευκαιριών θα στηρίζεται στην αλληλοσυμπληρωματική συνύπαρξη των προσώπων και στην εθελοντική συνεισφορά αναλόγως των ενδιαφερόντων του. Δηλαδή όλοι θα είναι χρήσιμοι και απαραίτητοι. Εάν κάποιος δεν ενδιαφέρεται για έναν τομέα θα συνεισφέρει σε έναν άλλον. Και αυτή η συνεισφορά θα είναι προϊόν της θέλησης των ενδιαφερόμενων προσώπων και όχι ένας καταναγκαστικός μηχανισμός, αφού οι εργασιακές συνθήκες θα πάνε να λειτουργούν αλλοτριωτικά...